EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

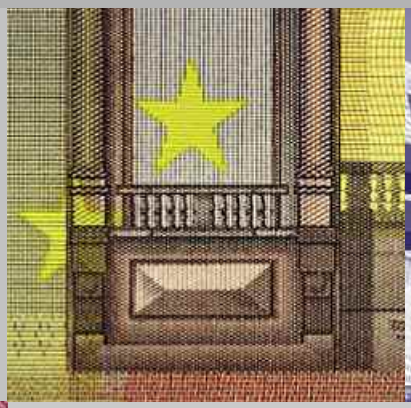

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIŲ BANKŲ SISTEMA

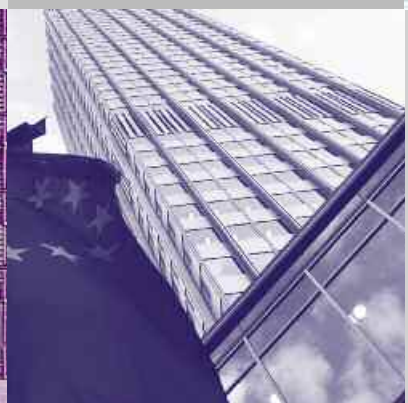

TURINYS

Europos centrinio banko pirmininko įvadinis žodis 3

1. Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias
1.1 Europos integracija 4
1.2 Ekonominė integracija 5
1.3 Konvergencijos kriterijai 6
1.4 Pagrindiniai euro zonos bruožai 7
1.5 Euro nauda 8

Pagrindiniai įvykiai 10

2. Struktūra ir uždaviniai
2.1 Europos centrinių bankų sistema ir Eurosistema 12
2.2 Europos centrinis bankas 12
2.3 Eurosistemos uždaviniai 13
2.4 Nepriklausomumas 14
2.5 Nacionaliniai centriniai bankai 16
2.6 Sprendimus priimantys ECB organai 16
2.7 ECBS komitetai 19

3. Pinigų politika
3.1 Kainų stabilumas 20
3.2 ECB pinigų politikos strategija 20
3.3 Pinigų politikos priemonės 21
3.4 Informavimas 23
3.5 Pinigų ir finansų statistika 24

4. Sistema TARGET2 26

5. Eurų banknotai ir monetos
5.1 Banknotai 28
5.2 Monetos 29

6. Bankų priežiūra 30

Žodynėlis 32

ĮVADINIS ŽODIS

Kai kalbama apie „centrinį banką“, pirma mintis, kuri tikriausiai ateina į galvą, yra ta, kad tai yra institucija, kuri leidžia pinigus. O pinigai yra priemonė, kurią naudojame kaip apskaitos vienetą, mokėjimo priemonę ir kaupimo priemonę. Todėl pagrindinis kiekvieno centrinio banko tikslas – užtikrinti, kad bėgant laikui būtų išlaikyta pinigų vertė. Tačiau yra ir daug kitų, mažiau žinomų šiuolaikinių centrinių bankų veiklos aspektų. Vienas iš jų – informavimas. Centrinis bankas turėtų ne tik daryti tai, ką jis sako darąs, bet ir aiškinti, ką jis daro, ir tokiu būdu didinti visuomenės supratimą ir žinias apie jo vykdomą politiką bei teikiamas paslaugas.

Šis bukletas yra mūsų informavimo apie Europos centrinio banko (ECB), esančio Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) ašimi, veiklą ir 27 Europos Sąjungos valstybių narių nacionalinius centrinius bankus dalis. Kadangi dar ne visos valstybės narės yra įsivedusios eurą, Eurosistemos terminas naudojamas apibūdinti subjektą, kurį sudaro ECB ir tų valstybių narių, kurios yra įsivedusios eurą (šiuo metu jų – šešiolika), nacionaliniai centriniai bankai. Eurosistema įgyvendina daugelį uždavinių, kuriuos Europos centrinių bankų sistemai nustatė Europos Sąjungos sutartis.

Šį bukletą taip pat galite atsisiųsti iš ECB interneto svetainės (www.ecb.europa.eu). Elektroninė versija bus atnaujinama dažniau negu spausdinta versija.

Tikiuosi, kad jums bus įdomu skaityti šį bukletą – tiek spausdintą, tiek elektroninę jo versiją.

Frankfurtas prie Maino, 2009 m. balandžio mėn.

Jean-Claude Trichet
Europos centrinio banko pirmininkas

EKONOMINĖS IR PINIGŲ SĄJUNGOS ĮGYVENDINIMO KELIAS

EUROPOS INTEGRACIJA

Europos ekonominės ir pinigų sąjungos įkūrimo idėja gimė daugiau negu prieš pusę šimtmečio. Tokia buvo politinių vadovų, 1952 m. įkūrusių **Europos anglių ir plieno bendriją (EAPB)**, kurią sudarė šešios valstybės – Belgija, Vokietija, Prancūzija, Italija, Liuksemburgas ir Nyderlandai, vizija.

Nuosekli Europos Sąjungos plėtra

Praėjusio šimtmečio šeštajame dešimtmetyje ir vėliau buvo žengti tolesni žingsniai Europos integracijos link. 1958 m. tos pačios šešios šalys įkūrė **Europos ekonominę bendriją (EEB)** ir Europos atominės energijos bendriją (EURATOMĄ). Metams bėgant, šis ryšių tinklas stiprėjo ir plėtėsi, tapo Europos Bendrijomis (EB), o vėliau, 1993 m. įsigaliojus Mastrichto sutarčiai, Europos Sąjunga (ES). Didėjo ir valstybių narių skaičius. 1973 m. prisijungė Danija, Airija ir Jungtinė Karalystė, po aštuonerių metų – Graikija. Portugalija ir Ispanija narėmis tapo 1986 m.; Austrija, Suomija ir Švedija prisijungė 1995 m. Plėtra tęsėsi 2004 m. gegužės 1 d., kuomet prie Europos Sąjungos prisijungė Čekija, Estija, Kipras, Latvija, Lietuva, Vengrija, Malta, Lenkija, Slovėnija ir Slovakija. Paskutinės prie Europos Sąjungos 2007 m. sausio 1 d. prisijungė Bulgarija ir Rumunija.

Stojimo į ES kriterijai

Sąlygos, kurios turi būti išpildytos prieš stojant į Europos Sąjungą, vadinamos **Kopenhagos kriterijais**. Pagal šiuos kriterijus, tam, kad būsimos narės galėtų prisiimti narystės įsipareigojimus, tarp jų ir politinės, ekonominės ir pinigų sąjungos tikslus, jos turi turėti i) stabilias institucijas, užtikrinančias demokratiją, teisės viršenybę, žmogaus teises ir pagarbą mažumoms bei jų apsaugą, ir ii) funkcionuojančią rinkos ekonomiką bei būti pajėgios atlaikyti konkurencinį spaudimą.

Žr. žodynėlį

1 Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias
1.1 Europos integracija
1.2 Ekonominė integracija
1.3 Konvergencijos kriterijai
1.4 Pagrindiniai euro zonos bruožai
1.5 Euro nauda
Pagrindiniai įvykiai

2 Struktūra ir uždaviniai

3 Pinigų politika

4 Sistema TARGET2

5 Eurų banknotai ir monetos

6 Bankų priežiūra

1.2 EKONOMINĖ INTEGRACIJA

Pirmasis bandymas sukurti ekonominę ir pinigų sąjungą buvo aprašytas 1970 m. Vernerio pranešime[1], kuriame buvo numatyta, kad trys sukūrimo etapai bus įgyvendinti iki 1980 m. Tačiau šie pirmieji ekonominės ir pinigų sąjungos sukūrimo planai taip ir nebuvo įgyvendinti dėl tarptautiniu mastu gerokai sumažėjusio valiutos stabilumo, praėjusio šimtmečio aštuntojo dešimtmečio pradžioje žlugus Bretton Woods sistemai ir tarptautinio nuosmukio pirmosios naftos krizės išvakarėse 1973 m.

Šiam nestabilumui įveikti, 1979 m. tuometinės devynios EEB valstybės narės įkūrė **Europos pinigų sistemą (EPS)**. Pagrindinis šios sistemos bruožas – **valiutų kurso mechanizmas (VKM)**, kuriuo remiantis įvestas fiksuotas, bet koreguojamas devynių šalių valiutų keitimo kursas.

Praėjusio šimtmečio devintojo dešimtmečio antroje pusėje ekonominės ir pinigų sąjungos idėja buvo atgaivinta 1986 m. Suvestiniame Europos akte, sukūrusiame bendrą rinką. Tačiau buvo suvokta, kad bendra rinka duos didžiausią naudą tik tuomet, kai visos dalyvaujančios šalys įsives bendrą valiutą. 1988 m. **Europos Vadovų Taryba** pavedė **Deloro komitetui** išnagrinėti **ekonominės ir pinigų sąjungos (EPS)** įgyvendinimo būdus. 1989 m. paskelbus Deloro pranešimą prasidėjo derybos dėl **Europos Sąjungos sutarties**, kuri įkūrė Europos Sąjungą (ES) ir iš dalies pakeitė Europos Bendrijos steigimo sutartį. Ši sutartis buvo pasirašyta 1992 m. vasario mėn. Mastrichte (todėl ji kartais vadinama Mastrichto sutartimi) ir įsigaliojo 1993 m. lapkričio 1 d.

1992 m. pasirašyta Mastrichto sutartis

EPS Europoje buvo įgyvendinama trimis etapais. Pirmojo etapo metu (1990–1993 m.) buvo iki galo sukurta bendra Europos rinka, pašalinanti visas vidaus kliūtis laisvam prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimui Europoje.

Trys EPS įgyvendinimo etapai:
I. Bendra Europos rinka
II. Europos pinigų institutas
III. ECB ir euro

Antrasis etapas (1994–1998 m.) prasidėjo **Europos pinigų instituto** įkūrimu ir buvo skirtas techniškai pasirengti bendros valiutos įvedimui, neleisti atsirasti perviršiniam biudžeto deficitui ir labiau suvienodinti valstybių narių ekonomines

[1] Pavadintas Pjero Vernerio (*Pierre Werner*), tuometinio Liuksemburgo ministro pirmininko, vardu.

EKONOMINĖS IR PINIGŲ SĄJUNGOS ĮGYVENDINIMO KELIAS

ir pinigų politikas (kainų stabilumui ir patikimiems valstybės finansams užtikrinti). Trečiasis etapas prasidėjo 1999 m. sausio 1 d. neatšaukiamai nustačius valiutų kursus, perdavus pinigų politikos įgyvendinimą ECB ir įvedus eurą kaip bendrą valiutą. 2002 m. sausio 1 d. eurų banknotai ir monetos tapo teisėta mokėjimo priemone dalyvaujančiose šalyse, o 2002 m. vasario pabaigoje nacionaliniai banknotai ir monetos prarado savo kaip teisėtos mokėjimo priemonės statusą.

I.3 KONVERGENCIJOS KRITERIJAI

Į stabilumą orientuota ekonominė politika ir nepriklausomi centriniai bankai

Šalys, norinčios įsivesti eurą kaip savo valiutą, turi pasiekti aukštą tvarios konvergencijos lygį. Konvergencijos lygis įvertinamas pagal keletą Mastrichto sutartyje nurodytų kriterijų, pagal kuriuos šalis privalo turėti:

- didelį kainų stabilumą,
- patikimus valstybės finansus,
- stabilų valiutos kursą,
- mažas ir stabilias ilgalaikių palūkanų normas.

Šie kriterijai nustatyti tam, kad užtikrintų, jog tik toms šalims, kurių ekonomikos politika orientuota į stabilumo siekį, ir kurios jau tam tikrą laiką sugebėjo užtikrinti kainų stabilumą, yra leidžiama dalyvauti EPS trečiajame etape. Sutartis taip pat reikalauja, kad atitinkamos šalies centrinis bankas būtų nepriklausomas (žr. Sutarties 108 straipsnį).

16 valstybių narių įsivedė eurą

1998 m. gegužės mėn. ES viršūnių susitikime Briuselyje buvo patvirtinta, kad 11 iš tuometinių 15 ES valstybių narių – Belgija, Vokietija, Ispanija, Prancūzija, Airija, Italija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Austrija, Portugalija ir Suomija – atitiko kriterijus bendrai valiutai įsivesti. 1999 m. sausio 1 d. šios šalys įsivedė eurą kaip bendrą valiutą. Graikija, įgyvendinusi kriterijus, prie šios šalių grupės prisijungė 2001 m. sausio 1 d. Įgyvendinusios konvergencijos kriterijus prie euro zonos prisijungė ir dar kelios valstybės narės: 2007 m. sausio 1 d. – Slovėnija, 2008 m. sausio 1 d. – Kipras ir Malta, 2009 m. sausio 1 d. – Slovakija. Ne visas sąlygas tenkino viena valstybė narė – Švedija. Be to, Danija ir Jungtinė Karalystė yra

Žr. žodynėlį

„ypatingą statusą turinčios valstybės narės“. Prie Europos Bendrijos steigimo sutarties pridėtuose protokoluose nurodyta, kad šioms dviems šalims suteikiama teisė pasirinkti, ar dalyvauti EPS trečiajame etape, t.y. ar įsivesti eurą, ar ne. Jos abi pasinaudojo taip vadinama „nedalyvavimo“ galimybe, pranešdamos ES Tarybai, kad kol kas jos neketina pradėti trečiojo etapo, t.y. jos dar nenori tapti euro zonos dalimi.

Švedija ir aštuonios iš dvylikos nuo 2004 m. prie ES prisijungusių šalių laikomos narėmis, kurioms taikoma išlyga, kadangi jos dar neįgyvendino visų reikalavimų eurui įsivesti. Išlyga reiškia, kad valstybei narei netaikomos kelios, nors ne visos, nuostatos, kurios paprastai taikomos nuo EPS trečiojo etapo pradžios. Ji apima visas nuostatas, kurios atsakomybę už pinigų politiką perduoda ECB valdančiajai tarybai.

Kaip ir Švedija, kitos euro dar neįsivedusios ES valstybės narės neturi „nedalyvavimo“ galimybės, kurią yra išsiderėjusios Jungtinė Karalystė ir Danija.

Dvi valstybės narės pasinaudojo „nedalyvavimo“ galimybe

Tai reiškia, kad, įstodamos į ES, naujosios valstybės narės įsipareigoja galiausiai, kai įgyvendins konvergencijos kriterijus, įsivesti eurą. Kas dvejus metus arba valstybės narės, kuriai taikoma išlyga, prašymu ECB ir Europos Komisija rengia pranešimus apie padarytą pažangą įgyvendinant konvergencijos kriterijus. Šiuose pranešimuose apie konvergenciją taip pat atsižvelgiama į kitus veiksnius, kurie gali įtakoti šalies integraciją į euro zonos ekonomiką. Pranešimai suteikia pagrindą ES Tarybos sprendimui dėl leidimo naujai šaliai tapti euro zonos dalimi.

Naujos ES valstybės narės įsipareigoja galiausiai įsivesti eurą

I.4 PAGRINDINIAI EURO ZONOS BRUOŽAI

Atskiros šalys, kurios dabar sudaro euro zoną, prieš prisijungdamos prie jos, buvo santykinai atviros ekonomikos. Tačiau dabar jos yra didesnės ir gerokai savarankiškesnės ekonominės zonos dalis. Todėl reikėtų lyginti visos euro zonos ir Jungtinių Amerikos Valstijų ar Japonijos rodiklius, o ne atskirų euro zonos šalių ir Jungtinių Amerikos Valstijų ar Japonijos rodiklius.

EKONOMINĖS IR PINIGŲ SĄJUNGOS ĮGYVENDINIMO KELIAS

Viena iš didžiausių ekonomikų pasaulyje

Euro zona yra viena iš didžiausių ekonomikų pasaulyje, kurioje 2006 m. gyventojų skaičius siekė 318 milijonų. Europos Sąjungą sudaro 27 valstybės narės, kuriose gyvena 493 milijonai gyventojų. Palyginimui, Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Japonijoje gyvena atitinkamai 299 ir 128 milijonai gyventojų.

Pagal **bendrąjį vidaus produktą (BVP)**, kurį išreiškia **perkamosios galios paritetai**, 2006 m. didžiausia ekonomika buvo Jungtinės Amerikos Valstijos, kurių BVP sudarė 19,7 proc. pasaulio BVP. Po jų sekė euro zona – 14,3 proc. pasaulio BVP. Japonijos dalis buvo 6,3 proc. Tuo tarpu atskirų euro zonos šalių dalys buvo gerokai mažesnės: 2006 m. didžiausios ekonomikos BVP sudarė 3,9 proc. pasaulio BVP.

Ribota priklausomybė nuo užsienio prekybos

Nors euro zonai didelę įtaką gali daryti pasaulio ekonomikos įvykiai, tai, kad euro zona yra uždaresnė ekonomika, reiškia, kad užsienio prekių kainų pokyčiai tik ribotai veikia vidaus kainas. Tačiau euro zona yra atviresnė negu Jungtinės Amerikos Valstijos ar Japonija. 2006 m. euro zonos eksportuojamos prekės ir paslaugos sudarė gerokai didesnę BVP dalį (21,6 proc.)[2] negu Jungtinėse Amerikos Valstijose (11 proc.) ir Japonijoje (16,8 proc.).

I.5 EURO NAUDA

Reali bendra rinka prekėms ir paslaugoms

Įkurdama **ekonominę ir pinigų sąjungą (EPS)**, ES žengė svarbų žingsnį baigiant kurti vidaus rinką. Dabar vartotojai ir firmos gali lengvai palyginti kainas ir surasti konkurencingiausius tiekėjus euro zonoje. Be to, EPS sudaro sąlygas ekonominiam ir pinigų stabilumui visoje Europoje, kas yra palanku tvariam augimui ir darbo vietų kūrimui, o bendra valiuta padėjo išvengti sukrėtimų, kuriuos sukeldavo staigūs buvusių nacionalinių valiutų kursų svyravimai.

2002 m. sausio 1 d. įvedus eurų banknotus ir monetas, palengvėjo keliavimas euro zonoje. Prekių ir paslaugų kainas galima greitai palyginti, o mokėjimus visose šalyse galima atlikti ta pačia valiuta.

Žr. žodynėlį

[2] Euro zonos rodiklis neapima Kipro ir Maltos duomenų.

Išnyko išlaidos, susijusios su užsienio valiutų sandoriais ir užsienio valiutų rizika

Atsiradus eurui, euro zonoje išnyko išlaidos, susijusios su užsienio valiutų sandoriais ir užsienio valiutų rizika. Anksčiau šios išlaidos ir rizika trukdė konkurencijai tarp valstybių. Dėl padidėjusios konkurencijos atsiranda didesnė tikimybė, kad turimi ištekliai bus panaudoti efektyviausiai. Turint bendrą valiutą, daug lengviau priimti investicinius sprendimus, nes valiutų kursų svyravimai nebeturi įtakos tarptautinių investicijų euro zonos viduje grąžai.

Finansų rinkų integracija

Prieš įvedant eurą, finansų rinkos paprastai buvo nacionalinio pobūdžio. Tokios finansinės priemonės kaip vyriausybės obligacijos ir akcijos buvo denominuotos nacionaline valiuta. Euro įvedimas buvo pagrindinis žingsnis finansų rinkų integracijos euro zonoje link. Tai ir toliau darys įtaką euro zonos ekonomikos struktūrai. Įvairaus lygio integracijos požymių galima rasti visose finansų struktūros dalyse:

- Euro zonos **tarpbankinė pinigų rinka** yra visiškai integruota.
- Eurais denominuotų **obligacijų rinka** yra gerai integruota, nesekli ir likvidi bei suteikia daug investavimo ir finansavimo galimybių.
- Į euro zonos **akcijų rinką** vis dažniau žiūrima kaip į bendrą rinką.
- Euro zonos bankai pradėjo atlikti daugiau vidaus ir tarptautinių susijungimų ir įsigijimų.

Integruotos finansų rinkos gilumas ir kokybė palengvina ekonominio augimo finansavimą, o tuo pačiu ir darbo vietų kūrimą. Žmonės, priimdami sprendimus dėl santaupų ir investavimo, turi daugiau pasirinkimo galimybių. Bendrovės gali naudotis labai didele kapitalo rinka savo verslo finansavimui ir panaudoti naujas finansines priemones, kad apsisaugotų nuo įvairios finansinės rizikos ir pagerintų savo investicijų valdymą.

PAGRINDINIAI ĮVYKIAI

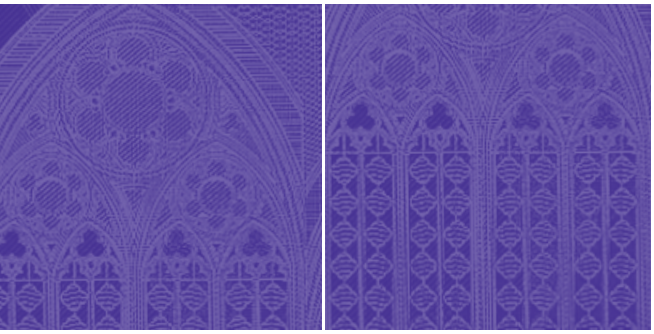

1952 m.

Belgija, Vokietija, Prancūzija, Italija, Liuksemburgas ir Nyderlandai įkūrė Europos anglių ir plieno bendriją (EAPB).

1958 m.

įsigaliojo Romos sutartys; įkurtos Europos ekonominė bendrija (EEB) ir Europos atominės energijos bendrija (EURATOMAS).

1967 m.

Sujungimo sutartis sujungė tris bendrijas (EAPB, EEB ir EURATOMĄ)

1970 m.

pateiktas Vernerio pranešimas – pirmasis pinigų sąjungos sukūrimo planas.

1973 m.

prie Europos Bendrijų (EB) prisijungia Danija, Airija ir Jungtinė Karalystė.

1979 m.

Europos pinigų sistemos (EPS) sukūrimas.

1981 m.

į Europos Bendrijas įstoja Graikija.

1986 m.

į EB įstoja Ispanija ir Portugalija.

1987 m.

įsigalioja Suvestinis Europos aktas, kuris nutiesia kelią bendrai rinkai.

1989 m.

Deloro komitetas pristato pranešimą apie ekonominę ir pinigų sąjungą.

1990 m.

EPS I etapo pradžia.

1993 m.

įsigalioja Europos Sąjungos sutartis (Mastrichto sutartis).

1994 m.

EPS II etapo pradžia; Frankfurte prie Maino įsteigiamas Europos pinigų institutas (EPI).

1995 m.

į ES įstoja Austrija, Suomija ir Švedija.

1998 m.

EPI likviduojamas; Frankfurte prie Maino įsteigiamas Europos centrinis bankas.

1999 m.

EPS III etapo pradžia; 11 dalyvaujančių šalių; euro kaip bendros valiutos įvedimas; įsigalioja pataisyta Europos Sąjungos sutartis (Amsterdamo sutartis).

2001 m.

prie euro zonos prisijungia 12-oji šalis – Graikija.

2002 m.

į apyvartą išleidžiami eurų banknotai ir monetos.

2003 m.

įsigalioja pataisyta Europos Sąjungos sutartis (Nicos sutartis).

2004 m.

gegužės 1 d. į ES įstoja dar dešimt šalių.

2007 m.

įstojus Bulgarijai ir Rumunijai, ES išsiplečia iki 27 narių; Slovėnija prisijungia prie euro zonos; gruodžio mėn. pasirašoma Lisabonos sutartis.

2008 m.

Kipras ir Malta prisijungia prie euro zonos. Ją šiuo metu sudaro 15 narių.

2009 m.

Slovakija prisijungia prie euro zonos.

STRUKTŪRA IR UŽDAVINIAI

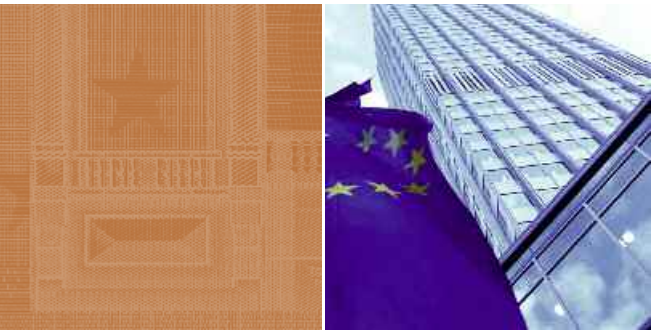

2.1 EUROPOS CENTRINIŲ BANKŲ SISTEMA IR EUROSISTEMA

Europos centrinių bankų sistema (ECBS) 📄 įkurta remiantis Mastrichto sutartimi ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko 📄 statutu. Ją sudaro Europos centrinis bankas (ECB) ir visų ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai (NCB).

Eurosistema 📄 apima ECB ir ES valstybių narių, kurios yra įsivedusios eurą (šiuo metu jų – 16), nacionaliniai centriniai bankai.

ECB sprendimus priimantys organai yra Valdančioji taryba 📄 ir Vykdomoji valdyba 📄. ECB pinigų politikos sprendimus priima Valdančioji taryba. Vykdomoji valdyba įgyvendina sprendimus ir yra atsakinga už vadovavimą kasdieniniam ECB darbui. Trečiasis ECB sprendimus priimantis organas yra Bendroji taryba 📄, kuri egzistuos tol, kol bus ES valstybių narių, neįsivedusių euro kaip bendros valiutos.

2.2 EUROPOS CENTRINIS BANKAS

ECB yra viršvalstybinė organizacija

ECB įsteigtas 1998 m. birželio mėn. Frankfurte prie Maino. Jis perėmė savo pirmtako – Europos pinigų instituto (EPI) – funkcijas. Tai viršvalstybinė institucija, turinti savo teisinį subjektiškumą. ECB yra įsikūręs trijuose pastatuose Frankfurto centre, tačiau 2011 m. išsikels į šiuo metu statomas naujas patalpas rytinėje miesto dalyje.

ECB personalas yra tikrai europietiškas – banke dirba žmonės iš visų 27 Europos Sąjungos valstybių narių.

📄 Žr. žodynėlį

1 Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias

2 Struktūra ir uždaviniai
2.1 Europos centrinių bankų sistema ir Eurosistema
2.2 Europos centrinis bankas
2.3 Eurosistemos uždaviniai
2.4 Nepriklausomumas
2.5 Nacionaliniai centriniai bankai
2.6 Sprendimus priimantys ECB organai
2.7 ECBS komitetai

3 Pinigų politika

4 Sistema TARGET2

5 Eurų banknotai ir monetos

6 Bankų priežiūra

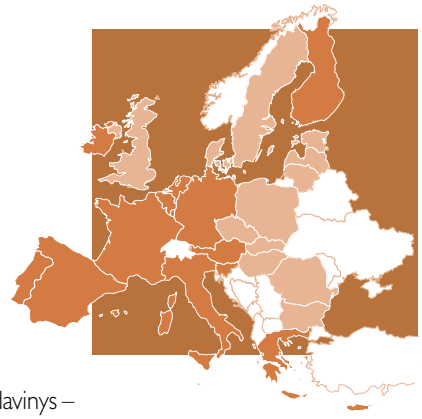

2.

2.3 EUROSISTEMOS UŽDAVINIAI

Eurosistema įgyvendina keturis pagrindinius uždavinius. Pirmasis uždavinys – vykdyti ECB valdančiosios tarybos priimtą pinigų politiką, pavyzdžiui, priimti sprendimus dėl pagrindinių ECB palūkanų normų (pagrindinių refinansavimo operacijų minimalios siūlomos palūkanų normos, taip pat dėl palūkanų normos naudojantis ribinio skolinimosi ir indėlių galimybėmis) ir, prireikus, sprendimus, susijusius su pinigų tikslais ir atsargų pasiūla. Vykdomoji valdyba yra atsakinga už pinigų politikos įgyvendinimą. Šią pareigą ji atlieka duodama nurodymus nacionaliniams centriniams bankams. Pavyzdžiui, Vykdomoji valdyba kartą per savaitę nusprendžia dėl likvidumo paskyrimo bankų sistemai per pagrindines refinansavimo operacijas.

Valdančioji taryba priima sprendimus dėl pagrindinių palūkanų normų

Antrasis ir trečiasis Eurosistemos uždaviniai yra atlikti operacijas užsienio valiuta ir laikyti bei valdyti oficialiąsias euro zonos šalių atsargas.

ECB ir nacionaliniai centriniai bankai laiko užsienio atsargas

Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai perdavė ECB užsienio atsargas, kurių suma sudarė apie 40 milijardų eurų (85 proc. užsienio valiuta ir 15 proc. auksu). Už tai jie gavo eurais denominuotus reikalavimus ECB su palūkanomis. Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja ECB užsienio atsargų valdyme: jie veikia kaip ECB tarpininkai pagal ECB nustatytas portfelio valdymo gaires. Likusių Eurosistemos užsienio atsargų savininkai ir valdytojai yra nacionaliniai centriniai bankai. Su šiomis atsargomis susijusius sandorius reguliuoja Eurosistema. Reikalingas išankstinis ECB pritarimas dėl sandorių, viršijančių tam tikras ribas.

Ketvirtas pagrindinis Eurosistemos uždavinys yra skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą. Be to, Eurosistema prisideda prie finansinės priežiūros: ji konsultuoja įstatymų leidėjus pagal savo kompetenciją ir renka pinigų bei finansinę statistiką.

Mastrichto sutartis taip pat nustato, kad ECB turi išimtinę teisę duoti leidimą leisti eurų banknotus.

2.4 NEPRIKLAUSOMUMAS

Vykdydami su Eurosistema susijusius uždavinius, ECB ir nacionaliniai centriniai bankai neturi siekti gauti ar priimti jokių Bendrijos institucijų ar organų, bet kurios ES šalies vyriausybės ar kurių kitų organų nurodymų. Lygiai taip pat Bendrijos institucijos bei organai ir valstybių narių vyriausybės neturi siekti paveikti ECB ar nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų narių, kai jie atlieka savo užduotis.

Asmeninis nepriklausomumas

ECBS ir ECB statutas užtikrina nacionalinių centrinių bankų valdytojų ir Vykdomosios valdybos narių kadencijų trukmę tokiais būdais:

- minimali NCB valdytojų penkerių metų kadencija;
- neatnaujinama aštuonerių metų kadencija ECB vykdomosios valdybos nariams;
- Vykdomosios valdybos nariai pašalinami iš pareigų tik kai jie nebeatitinka šioms pareigoms keliamų reikalavimų ar sunkaus nusižengimo atveju; abiem atvejais Europos Bendrijų Teisingumo Teismas yra kompetentingas spręsti bet kokius ginčus.

Funkcinis nepriklausomumas

Eurosistema savarankiškai vykdo savo funkcijas. ECB ir nacionaliniai centriniai bankai disponuoja visomis priemonėmis ir kompetencija, kurių reikia veiksmingai pinigų politikai vykdyti ir gali savarankiškai nuspręsti, kaip ir kada jas naudoti.

Eurosistemai draudžiama teikti paskolas Bendrijos organams ar nacionalinio viešojo sektoriaus subjektams, o tai dar labiau sustiprina jos nepriklausomumą apsaugant ją nuo bet kokios valdžios institucijų įtakos. Be to, ECB valdančioji taryba turi teisę priimti privalomus teisės aktus ECBS uždaviniams įgyvendinti ir tam tikrais kitais atvejais, kaip tai numatyta konkrečiuose ES Tarybos teisės aktuose.

Žr. žodynėlį

2.

Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique

Deutsche Bundesbank

Central Bank and Financial Services Authority of Ireland

Bank of Greece

Banco de España

Banque de France

Banca d'Italia

Central Bank of Cyprus

Banque centrale du Luxembourg

Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta

De Nederlandsche Bank

Oesterreichische Nationalbank

Banco de Portugal

Banka Slovenije

Národná banka Slovenska

Suomen Pankki Finlands Bank

2.5 NACIONALINIAI CENTRINIAI BANKAI

Eurosistemos nacionaliniai centriniai bankai turi nuo ECB atskirą teisinį subjektiškumą (pagal atitinkamos šalies teisę). Tačiau tuo pačiu metu jie yra neatsiejama Eurosistemos dalis, kuri yra atsakinga už kainų stabilumą euro zonoje. Jie įgyvendina Eurosistemos uždavinius vadovaudamiesi ECB gairėmis ir nurodymais.

Nacionaliniai centriniai bankai vykdo pinigų politikos operacijas

Nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja bendros euro zonos pinigų politikos įgyvendinime. Jie atlieka tokias pinigų politikos operacijas kaip, pavyzdžiui, suteikia kredito įstaigoms centrinių bankų pinigų ir užtikrina atsiskaitymą už vietinius ir tarptautinius mokėjimus negrynaisiais pinigais. Be to, jie atlieka oficialiųjų užsienio atsargų valdymo operacijas savo sąskaita ir kaip ECB tarpininkai.

Nacionaliniai centriniai bankai taip pat atsakingi už nacionalinių statistinių duomenų surinkimą bei eurų banknotų leidimą ir tvarkymą atitinkamose šalyse. Be to, jie atlieka Statute nenumatytas funkcijas, nebent Valdančioji taryba mano, kad tai nesuderinama su Eurosistemos tikslais ir uždaviniais.

Pagal nacionalinę teisę nacionaliniams centriniams bankams gali būti skirtos funkcijos, kurios nėra susijusios su pinigų politikos funkcijomis: kai kurie nacionaliniai centriniai bankai dalyvauja bankų priežiūroje ir (arba) atlieka valstybės banko funkcijas.

2.6 SPRENDIMUS PRIIMANTYS ECB ORGANAI

Valdančioji taryba posėdžiauja kas antrą ketvirtadienį

ECB valdančiąją tarybą sudaro ECB vykdomosios valdybos nariai ir euro zonai priklausančių šalių nacionalinių centrinių bankų valdytojai. ECBS statute nustatyta, kad ECB valdančioji taryba privalo posėdžiauti mažiausiai dešimt kartų per metus. Savo posėdžių datas nustato pati Valdančioji taryba, remdamasi Vykdomosios valdybos siūlymu. Posėdžiai taip pat gali vykti telekonferencijos būdu, nebent tam prieštarautų bent trys valdytojai. Šiuo metu Valdančioji taryba

Žr. žodynėlį

posėdžiauja du kartus per mėnesį, paprastai pirmą ir trečią kiekvieno mėnesio ketvirtadienį. Pinigų politikos klausimai dažniausiai svarstomi tiktai pirmame mėnesio posėdyje.

Posėdžiuose gali dalyvauti ES Tarybos pirmininkas ir vienas Europos Komisijos narys, tačiau balsuoti gali tik Valdančiosios tarybos nariai. Kiekvienam Valdančiosios tarybos nariui suteiktas vienas balsas. Valdančioji taryba sprendimus priima balsų dauguma, išskyrus sprendimus dėl ECB finansinių klausimų. Balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia pirmininko balsas. Sprendžiant finansinius klausimus, tokius kaip ECB kapitalo pasirašymas, užsienio valiutų atsargų pervedimai arba piniginių pajamų paskirstymas, balsai paskirstomi pagal nacionalinių centrinių bankų dalį pasirašytame ECB kapitale.

Europos Sąjungos sutartis bei Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutas įgalioja Valdančiąją tarybą priimti strategiškai svarbiausius Eurosistemos sprendimus.

Pagrindinės Valdančiosios tarybos pareigos yra:

- formuoti euro zonos pinigų politiką, t.y. priimti sprendimus dėl pagrindinių ECB palūkanų normų lygio;
- nustatyti gaires ir priimti sprendimus, būtinus Eurosistemos uždavinių atlikimui užtikrinti.

Dėmesys euro zonai

Priimdama sprendimus dėl pinigų politikos ir kitų Eurosistemos uždavinių, Valdančioji taryba atsižvelgia į pokyčius visoje euro zonoje.

Vykdomoji valdyba posėdžiauja kiekvieną antradienį

Vykdomąją valdybą sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir kiti keturi nariai. Jie skiriami iš pripažintą autoritetą ir profesinę patirtį pinigų ar bankininkystės srityse turinčių asmenų euro zonos šalių vyriausybių bendru sutarimu valstybės ar vyriausybės vadovų lygiu pagal ES Tarybos rekomendaciją, šiai pasikonsultavus su Europos Parlamentu ir ECB valdančiąja taryba. Vykdomoji valdyba paprastai posėdžiauja kiekvieną antradienį.

STRUKTŪRA IR UŽDAVINIAI

ECB valdančiosios tarybos, vykdomosios valdybos ir bendrosios tarybos posėdžiams pirmininkauja ECB pirmininkas arba, jeigu jis nedalyvauja, pirmininko pavaduotojas. ECB pirmininkas kviečiamas dalyvauti **Eurogrupės** – neformalios euro zonos šalių ekonomikos ir finansų ministrų grupės – susirinkimuose, o taip pat gali dalyvauti ES Tarybos posėdžiuose, kuriuose svarstomi su Eurosistemos uždaviniais ir tikslais susiję klausimai.

Pagrindinės Vykdomosios valdybos pareigos yra:

- rengti Valdančiosios tarybos posėdžius;
- įgyvendinti pinigų politiką euro zonoje, vadovaujantis Valdančiosios tarybos nustatytomis gairėmis ir priimtais sprendimais ir teikiant nurodymus nacionaliniams centriniams bankams;
- vadovauti ECB einamajai veiklai;
- vykdyti tam tikrus Valdančiosios tarybos jai perduotus įgaliojimus, įskaitant reguliavimo įgaliojimus.

Bendroji taryba posėdžiauja keturis kartus per metus

Bendrąją tarybą sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų ES valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai. Kiti Vykdomosios valdybos nariai, ES Tarybos pirmininkas ir vienas **Europos Komisijos** narys gali dalyvauti Bendrosios tarybos posėdžiuose, tačiau jie neturi teisės balsuoti. Bendrosios tarybos posėdžiai gali būti sušaukti, jei pirmininkas mano, kad to reikia, arba bent trijų jos narių reikalavimu. Bendroji taryba paprastai posėdžiauja Frankfurte kartą per tris mėnesius.

Bendroji taryba nėra atsakinga už pinigų politikos euro zonoje sprendimus. Ji perėmė EPI uždavinius, kuriuos ECB turi vykdyti EPS trečiajame etape, kol dar ne visos ES valstybės narės įsivedė eurą. Tai reiškia, kad ji pirmiausia yra atsakinga už pranešimų apie ES valstybių narių, kurios dar neįsivedė euro, pažangą siekiant

Žr. žodynėlį

2.

konvergencijos rengimą ir patarimų dėl pasirengimo euro kaip savo valiutos įvedimui teikimą. Ji prisideda prie patariamųjų ECBS funkcijų atlikimo ir padeda rinkti statistinę informaciją.

2.7 ECBS KOMITETAI

Specialistų komitetai talkina sprendimus priimantiems organams

ECB sprendimus priimantiems organams talkina ECBS komitetai. Šie komitetai taip pat yra svarbūs vidiniam ECBS bendradarbiavimui. Juos sudaro nariai iš ECB ir Eurosistemos nacionalinių centrinių bankų bei iš kitų kompetentingų institucijų, pavyzdžiui, Bankų priežiūros komiteto atveju – nacionalinių priežiūros institucijų. Visi euro zonai nepriklausančių šalių nacionaliniai centriniai bankai paskyrė savo specialistus dalyvauti atitinkamų ECBS komitetų posėdžiuose, kai juose sprendžiami Bendrosios tarybos kompetencijai priklausantys klausimai. Komitetų kompetencijos ribas nustato Valdančioji taryba, kuriai komitetai atsiskaito per Vykdomąją valdybą.

Šiuo metu yra tokie komitetai: Apskaitos ir pinigų politikos pajamų komitetas, Bankų priežiūros komitetas, Banknotų komitetas, Sąnaudų metodikos komitetas, Eurosistemos/ECBS komunikacijų komitetas, Eurosistemos IT koordinavimo komitetas, Informacinių technologijų komitetas, Vidaus auditorių komitetas, Tarptautinių ryšių komitetas, Teisės komitetas, Rinkos operacijų komitetas, Pinigų politikos komitetas, Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komitetas ir Statistikos komitetas.

1998 m. Valdančioji taryba įsteigė ir Biudžeto komitetą, kurį sudaro nariai iš ECB ir Eurosistemos nacionalinių centrinių bankų. Biudžeto komitetas padeda Valdančiajai tarybai spręsti su ECB biudžetu susijusius klausimus.

2005 m. buvo įkurta žmogiškųjų išteklių konferencija, kurią sudaro ECBS nariai. Konferencijos tikslas – skatinti bendradarbiavimą ir palaikyti komandinio darbo dvasią tarp Eurosistemos/ECBS centrinių bankų žmogiškųjų išteklių valdymo srityje.

PINIGŲ POLITIKA

3.1 KAINŲ STABILUMAS

Pagrindinis **Eurosistemos** tikslas – palaikyti **kainų stabilumą**. Nenukrypdama nuo kainų stabilumo tikslo, Eurosistema remia ir bendrąją Europos Bendrijos ekonominę politiką.

Pagrindinis prioritetas – kainų stabilumas

Europos Sąjungos **sutarties** 2 straipsnyje nurodyta, kad Europos Sąjunga siekia skatinti „ekonominę ir socialinę pažangą, aukšto lygio užimtumą ir siekti darnios bei tvarios plėtros“. Eurosistema prisideda prie šių tikslų įgyvendinimo palaikydama kainų stabilumą. Be to, siekdama kainų stabilumo, ji atsižvelgia į šiuos tikslus. Jei tikslai būtų nesuderinami tarpusavyje, ECB pirmenybę visada turi teikti kainų stabilumo palaikymui.

Eurosistema veikia vadovaudamasi atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, palankiu veiksmingam išteklių paskirstymui.

3.2 ECB PINIGŲ POLITIKOS STRATEGIJA

Siekdamas kainų stabilumo, ECB daro įtaką pinigų rinkos sąlygoms ir, atitinkamai, trumpalaikių palūkanų normoms.

ECB pasirinko strategiją, kuria siekia užtikrinti nuoseklų ir sistemišką pinigų politikos sprendimų traktavimą. Nuoseklumas padeda įtvirtinti **infliacijos** lūkesčius ir padidinti ECB patikimumą.

Pagrindinis ECB **valdančiosios tarybos** pinigų politikos strategijos elementas – **kainų stabilumo** kiekybinis apibrėžimas: „mažesnis negu 2 proc. euro zonos **suderinto vartotojų kainų indekso (SVKI)** metinis augimas.“ Kainų stabilumas turi būti užtikrintas vidutiniu laikotarpiu, dėl to pinigų politika turi būti orientuota į ateitį.

Žr. žodynėlį

1 Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias

2 Struktūra ir uždaviniai

3 Pinigų politika
3.1 Kainų stabilumas
3.2 ECB pinigų politikos strategija
3.3 Pinigų politikos priemonės
3.4 Informavimas
3.5 Pinigų ir finansų statistika

4 Sistema TARGET2

5 Eurų banknotai ir monetos

6 Bankų priežiūra

3.

Siekdamas kainų stabilumo ECB siekia palaikyti mažesnę, bet artimą 2 proc. infliaciją vidutiniu laikotarpiu. Tai akcentuoja jo siekį užtikrinti reikiamą apsaugą nuo defliacijos.

Į ateitį orientuota pinigų politika

Pinigų politika turi būti orientuota į ateitį, nes šios politikos poveikio perdavimo procesas užtrunka (žr. kitą dalį). Be to, pinigų politika turi stabilizuoti infliacijos lūkesčius ir padėti sumažinti ekonominių sąlygų kintamumą.

Be kainų stabilumo apibrėžimo, pinigų politikos strategija apima išsamų rizikos kainų stabilumui įvertinimą, kuris pagrįstas ekonomine analize ir pinigų analize. Prieš priimant kiekvieną sprendimą dėl pinigų politikos, atidžiai sulyginama iš abiejų analizių gauta informacija.

3.3 PINIGŲ POLITIKOS PRIEMONĖS

Pinigų politikos perdavimo mechanizmas pradeda veikti nuo likvidumo ir trumpalaikių palūkanų normų valdymo, kurį atlieka centriniai bankai.

Poveikis pirmiausiai juntamas pinigų rinkoje

Pinigų rinka, kuri yra finansų rinkos dalis, atlieka esminį vaidmenį pinigų politikos sprendimų perdavime, nes pinigų politikos pokyčiai ją paveikia pirmiausiai. Nesekli ir integruota pinigų rinka yra būtina veiksmingai pinigų politikai, nes užtikrina tolygų centrinių bankų likvidumo paskirstymą ir vienodą trumpalaikių palūkanų normų lygį visoje bendros valiutos zonoje. Ši sąlyga buvo įgyvendinta beveik pačioje EPS trečiojo etapo pradžioje, sėkmingai sujungus nacionalines pinigų rinkas į veiksmingą euro zonos pinigų rinką.

Trumpalaikėms palūkanų normoms valdyti Eurosistema disponuoja įvairiomis pinigų politikos priemonėmis: atlieka atvirosios rinkos operacijas, siūlo nuolatines galimybes, reikalauja laikyti minimalias privalomąsias atsargas.

PINIGŲ POLITIKA

Atvirosios rinkos operacijos gali būti sugrupuotos taip:

- pagrindinės refinansavimo operacijos – tai reguliarūs kas savaitę sudaromi likvidumo didinimo sandoriai, kurių terminas paprastai yra viena savaitė;
- ilgesnės trukmės refinansavimo operacijos – tai kas mėnesį sudaromi likvidumo didinimo sandoriai, kurių terminas yra trys mėnesiai;
- koreguojamosios operacijos; jos gali būti įgyvendinamos *ad hoc* pagrindu, siekiant valdyti likvidumą pinigų rinkoje ir kontroliuoti palūkanų normas. Šiomis operacijomis siekiama sušvelninti nenumatytų likvidumo svyravimų įtaką palūkanų normoms;
- struktūrinės operacijos; jas Eurosistema gali vykdyti sudarydama grįžtamuosius sandorius, vienakrypčius sandorius ir išleisdama skolos sertifikatus.

Nuolatinės galimybės

Eurosistema taip pat turi dvi nuolatines galimybes, kurios, padidindamos ir sumažindamos likvidumą, nustato vienos nakties palūkanų normų ribas:

- ribinio skolinimosi galimybė, pagal kurią kredito įstaigos, įkeitusios tinkamą turtą, gali gauti vienos nakties paskolas iš nacionalinių centrinių bankų;
- indėlių galimybė, kuria gali pasinaudoti kredito įstaigos, padėdamos vienos nakties indėlius į Eurosistemos nacionalinius centrinius bankus.

Minimalių privalomųjų atsargų reikalavimas

Galiausiai Eurosistema reikalauja, kad kredito įstaigos laikytų minimalias privalomąsias atsargas nacionalinių centrinių bankų sąskaitose. Kiekviena kredito įstaiga privalo laikyti tam tikrą savo klientų indėlių dalį (taip pat ir kitų banko įsipareigojimų dalį) indėlio sąskaitoje atitinkamame nacionaliniame centriniame banke vidutiniškai apie vieną mėnesį trunkantį atsargų laikymo laikotarpį. Eurosistema moka trumpalaikes palūkanų normas už indėlius šiose sąskaitose. Minimalių privalomųjų atsargų sistemos tikslas – stabilizuoti pinigų rinkos palūkanų normas ir sukurti (ar padidinti) struktūrinio likvidumo trūkumą bankų sistemoje.

Žr. žodynėlį

3.

3.4 INFORMAVIMAS

Veiksmingas visuomenės informavimas yra esminė centrinio banko veiklos sritis. Informavimas prisideda prie pinigų politikos veiksmingumo ir patikimumo. Visuomenės supratimui apie pinigų politiką ir kitą centrinių bankų veiklą gilinti ECB turi dirbti atvirai ir skaidriai. Tai yra pagrindinis Eurosistemos visuomenės informavimo, įskaitant glaudų ECB ir nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimą, palaikymo principas.

Veiksmingam informavimui užtikrinti ECB ir nacionaliniai centriniai bankai naudoja daug įvairių priemonių. Pagrindinės yra:

- po kiekvieno pirmo tą mėnesį Valdančiosios tarybos posėdžio rengiamos spaudos konferencijos;
- leidžiamas mėnesinis biuletenis, kuriame išsamiai aprašoma ekonomikos plėtra euro zonoje ir pateikiami su ECB veikla susiję aktualūs straipsniai;
- ECB pirmininko ir kitų ECB vykdomosios valdybos narių pranešimų viešas svarstymas Europos Parlamente;
- ECB sprendimus priimančių organų narių kalbos ir interviu;
- pranešimai spaudai, paaiškinantys Valdančiosios tarybos sprendimus ir nuomones;
- ECB ir nacionalinių centrinių bankų interneto svetainės, kuriose pateikiama visa publikuojama medžiaga, įskaitant labai didelį kiekį statistinių duomenų;
- darbo straipsniai;
- nereguliarūs straipsniai.

PINIGŲ POLITIKA

3.5 PINIGŲ IR FINANSŲ STATISTIKA

ECB rengia ir skelbia finansinę ir pinigų statistiką glaudžiai bendradarbiaudamas su nacionaliniais centriniais bankais. Ši statistika naudojama formuojant euro zonos pinigų politiką ir ECB priimant sprendimus.

ECB rengia euro zonos suvestinius rodiklius

Nacionaliniai centriniai bankai (ir, tam tikrais atvejais, kitos nacionalinės valdžios institucijos) renka duomenis iš finansų įstaigų ir kitų šaltinių atitinkamose šalyse ir, apskaičiavę suvestinius rodiklius nacionaliniu lygiu, siunčia juos ECB. Tada ECB kaupia euro zonos suvestinius rodiklius.

Teisinis pagrindas, įgaliojantis ECB rengti, rinkti, kaupti ir platinti statistiką, apibrėžtas prie Sutarties pridedamame Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statute. Užtikrindamas, kad yra laikomasi jo statistinių reikalavimų, ECB siekia kiek galima labiau sumažinti finansų įstaigų ir kitų atskaitingų agentų statistinės atskaitomybės naštą.

Žr. žodynėlį

3.

Atsakomybę už statistiką Europos Sąjungos lygiu dalijasi ECB ir Europos Komisija (per Europos Bendrijų statistikos tarnybą Eurostatą). ECB yra atsakingas arba dalijasi atsakomybe už euro zonos pinigų, finansų įstaigų ir finansų rinkų statistiką, užsienio sektoriaus statistiką (įskaitant mokėjimų balanso statistiką), finansines sąskaitas ir institucinių sektorių (namų ūkių, korporacijų ir valdžios) ketvirtinių nefinansinių sąskaitų sudarymą. Už statistikos infrastruktūrą (įskaitant koregavimą dėl sezoniškumo, kokybės sistemos kūrimą ir duomenų perdavimo standartus) Europos lygiu taip pat atsakingos abi institucijos. ECBS statistika atitinka tarptautinius standartus.

SISTEMA TARGET2

Realaus laiko atskirieji atsiskaitymai eurais

4. SISTEMA TARGET2

TARGET2 (Transeuropinė automatizuota realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistema) pakeitė pirmosios kartos sistemą TARGET, veikusią nuo euro įvedimo 1999 m. sausio mėn.

Kaip ir sistema TARGET, sistema TARGET2 naudojama atliekant atsiskaitymus už centrinių bankų operacijas, didelės vertės tarpbankinius pervedimus eurais ir kitus mokėjimus eurais. Ji užtikrina sandorių apdorojimą realiu laiku, atsiskaitymą centrinio banko pinigais ir neatidėliojamą baigtinumą. Tačiau priešingai negu sistemoje TARGET, kurioje visus mokėjimus decentralizuotai apdorodavo nacionaliniai centriniai bankai, naujosios kartos sistemoje naudojama bendra techninė platforma, o centriniai bankai nevykdo jokių intervencijų. Ši platforma suteikia galimybę naudotis vienodomis geresnės kokybės paslaugomis ir, pasinaudojant masto ekonomija, sumažinti paslaugų kainas ir padaryti jas efektyvesnes. Nėra nustatyta mažiausia ar didžiausia mokėjimų sistemoje TARGET2 vertės riba.

Žr. žodynėlį

1 Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias

2 Struktūra ir uždaviniai

3 Pinigų politika

4 Sistema TARGET2

5 Eurų banknotai ir monetos

6 Bankų priežiūra

4.

Naudodamiesi TARGET2 visiems didelės vertės mokėjimams, ypač susijusiems su tarpbankinėmis operacijomis, rinkos dalyviai naudojasi aukščiausios kokybės paslauga ir labai prisideda mažinant visoje ES sisteminę riziką, t. y. rizikos plitimą į kitas zonas dėl dažnų ir didelės vertės sąveikų tarp bankų.

Dar viena naujovė mokėjimų srityje – 2008 m. pradėsianti veikti bendra mokėjimų eurais erdvė (Single Euro Payments Area – SEPA). Joje visi mokėjimai negrynaisiais eurais bus laikomi vietiniais mokėjimais, dėl to sandoriai nebus skirstomi į nacionalinius ir tarptautinius. TARGET2 ir SEPA pakeis mokėjimų rinką euro zonoje, padarydamos ją dinamiškesne ir ekonomiškai efektyvesne.

EURŲ BANKNOTAI IR MONETOS

5.1 BANKNOTAI

Eurų banknotai buvo išleisti į apyvartą 2002 m. sausio 1 d. Iš viso yra septyni skirtingo dydžio nominalai: 5 €, 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 200 € ir 500 €. Kuo didesnis nominalas, tuo didesnis pats banknotas.

Juose vaizduojami septynių Europos kultūros istorijos laikotarpių architektūriniai stiliai: klasikinis, romaniškasis, gotikos, renesanso, baroko ir rokoko, plieno ir stiklo amžius bei modernioji XX a. architektūra. Banknotuose panaudoti trys pagrindiniai architektūriniai elementai: langai, vartai ir tiltai. Pavaizduoti pastatai ir monumentai iš tiesų neegzistuoja.

Visų banknotų priekinėje pusėje pavaizduoti langai ir vartai simbolizuoja Europos atvirumo ir bendradarbiavimo dvasią. Kiekvieno banknoto antroje pusėje panaudotas tilto motyvas. Tiltai yra Europos tautų tarpusavio ir Europos bei viso pasaulio bendravimo metafora.

Banknotų dizaine numatyta keletas apsaugos požymių (pvz., vandens ženklas, holograma, apsauginis siūlelis, spalvą keičiantys dažai), saugančių banknotus nuo padirbinėjimo ir padedančių žmonėms atpažinti tikrus banknotus. Taip pat panaudoti specialūs dizaino elementai (pvz., spausdinto paviršiaus nelygumai ir dideliais skaičiais užrašyti nominalai), skirti akliesiems ir sutrikusio regėjimo žmonėms.

Griežta kokybės kontrolė užtikrina, kad visų pagamintų banknotų kokybė ir išvaizda būtų vienoda. Banknotams nebuvo sukurti atskiri nacionaliniai dizainai.

Šiuo metu rengiamasi naujai eurų banknotų serijai. Juose bus panaudoti nauji apsaugos požymiai, bet visais kitais aspektais tai bus dabartinės serijos tęsinys: banknotų nominalai bus tie patys (nuo 5 € iki 500 €), o dizainas bus pagrįstas dabartine dizaino tema, todėl juos bus galima iš karto atpažinti.

1 Ekonominės ir pinigų sąjungos įgyvendinimo kelias

2 Struktūra ir uždaviniai

3 Pinigų politika

4 Sistema TARGET2

5 Eurų banknotai ir monetos
5.1 Banknotai
5.2 Monetos

6 Bankų priežiūra

5.

5.2 MONETOS

Euro yra padalintas į 100 centų. Iš viso yra aštuonios eurų monetos: 1, 2, 5, 10, 20 ir 50 centų bei 1 € ir 2 €. Visos monetos turi europinę ir nacionalinę puses. Be abejo, visas eurų monetas galima naudoti visose euro zonos šalyse, nesvarbu, kokia yra monetos nacionalinė pusė.

Visos aštuonios monetos yra skirtingo dydžio, svorio, sudėties, spalvos ir storumo. Jose panaudoti papildomi naujoviški požymiai, padedantys žmonėms, ypač akliesiems ir sutrikusio regėjimo žmonėms, atskirti monetų nominalą. Pavyzdžiui, kiekvieno nominalo monetos briauna yra skirtinga. Kokybės valdymo sistema padeda užtikrinti, kad visas eurų monetas būtų galima keisti vieną kita visoje euro zonoje ir kad jos visos atitiktų tinkamumo prekybos automatams standartus.

Ypatingas dėmesys skiriamas didesnio nominalo eurų monetų (1 € ir 2 €) gamybai, siekiant apsaugoti šias monetas nuo padirbinėjimo. Šias monetas keblu padirbti dėl sudėtingo dviejų spalvų dizaino ir raidžių ant 2 € monetos briaunos.

BANKŲ PRIEŽIŪRA

6. BANKŲ PRIEŽIŪRA

Už bankų priežiūrą ir finansinį stabilumą tiesiogiai atsakingos kiekvienos ES valstybės narės kompetentingos institucijos, tačiau Sutartyje yra numatyta ECBS užduotis prisidėti „prie to, kad kompetentingos institucijos galėtų sklandžiai vykdyti savo politiką, susijusią su rizikos ribojimu pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansų sistemos stabilumu“.

Šią užduotį ECBS atlieka trimis būdais.

Finansinio stabilumo stebėjimas

Pirma, ji stebi ir vertina finansinį stabilumą euro zonos/ES lygiu. Tai papildo finansiniam stabilumui atitinkamose šalyse palaikyti nacionalinių centrinių bankų ir priežiūros institucijų atliekamą stebėjimą ir vertinimą nacionaliniu lygiu.

Antra, ECBS teikia konsultacijas dėl norminių ir priežiūros reikalavimų finansų įstaigoms kūrimo ir peržiūrėjimo. Nemažą šios patariamosios funkcijos dalį

Žr. žodynėlį

6.

atlieka ECB, dalyvaudamas atitinkamų tarptautinių ir Europos reguliavimo ir priežiūros institucijų, pavyzdžiui, Bazelio bankų priežiūros komiteto, Europos bankų komiteto ir Europos bankų priežiūros komiteto, darbe.

Trečia, ECB skatina centrinių bankų ir priežiūros institucijų bendradarbiavimą bendros svarbos klausimais (pvz. mokėjimo sistemų priežiūra, finansų krizių valdymas).

Šią veiklą padeda atlikti Bankų priežiūros komitetas (vienas iš 2.7 dalyje nurodytų ECBS komitetų), kuriame susitinka ES centrinių bankų ir priežiūros institucijų specialistai.

ŽODYNĖLIS

Akcijų rinka (Equity market): įmonių, esančių vertybinių popierių biržos prekybos sąrašuose, akcijų rinka. Investicijos į akcijas paprastai laikomos rizikingesne investicija negu investicijos į obligacijas, nes akcijų savininkai gali turėti teisę gauti dalį jas išleidžiančios bendrovės pelno, o obligacijų savininkai turi teisę gauti palūkanas, nepriklausomai nuo bendrovių pelno.

Amsterdamo sutartis (Treaty of Amsterdam), kuri pasirašyta 1997 m. spalio 2 d. Amsterdame ir įsigaliojo 1999 m. gegužės 1 d., bei Nicos sutartis, kuri pasirašyta 2001 m. vasario 26 d. ir įsigaliojo 2003 m. vasario 1 d., iš dalies pakeitusios Europos Bendrijos steigimo sutartį ir Europos Sąjungos sutartį.

Bendrasis vidaus produktas (BVP) (Gross domestic product (GDP)): ekonominės veiklos rodiklis. BVP parodo visų per tam tikrą laikotarpį pagamintų prekių ir paslaugų vertę.

Bendroji taryba (General Council): vienas iš sprendimus priimančių ECB organų. Ją sudaro ECB pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir visų ES valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojai.

Centrinis bankas (Central bank): institucija, kuriai įstatymu priskirta atsakomybė už pinigų politikos įgyvendinimą tam tikroje zonoje.

Defliacija (Deflation): procesas, kai bėgant laikui bendras kainų lygis nuolatos mažėja.

Deloro komitetas (Delors Committee): 1988 m. Europos Vadovų Taryba įpareigojo komitetą, kuriam vadovavo tuometinis Europos Komisijos pirmininkas Žakas Deloras (Jacques Delors), išanalizuoti ir pasiūlyti konkrečius ekonominės ir pinigų sąjungos kūrimo etapus. Komitetą sudarė Europos Bendrijos (EB) nacionalinių centrinių bankų valdytojai, tuometinis Tarptautinių atsiskaitymų banko (TAB) generalinis valdytojas Alexandre Lamfalussy, ekonomikos profesorius Niels Thygesen (Danija) ir tuometinis *Banco Exterior de España* pirmininkas Miguel Boyer. Jų parengtame Deloro pranešime siūloma ekonominę ir pinigų sąjungą įgyvendinti trimis etapais.

Ecofin taryba (ECOFIN): žr. ES Taryba

Ekonominė ir pinigų sąjunga (EPS) (Economic and Monetary Union (EMU)): procesas, kurio metu ES valstybės narės suderino savo ekonominę ir pinigų politiką ir sukūrė bendrą valiutą. Mastrichto sutartyje nustatyta, kad EPS įgyvendinama trimis etapais: per pirmąjį etapą (1990 m. liepos 1 d. – 1993 m. gruodžio 31 d.) valstybės narės nustatė laisvą kapitalo judėjimą tarp savo teritorijų, glaudžiau koordinuojant ekonominę politiką ir glaudžiau bendradarbiaujant centriniams bankams; antrasis etapas (1994 m. sausio 1 d. – 1998 m. gruodžio 31 d.) prasidėjo įsteigus Europos pinigų institutą ir buvo skirtas techniškai pasirengti bendros valiutos sukūrimui, neleisti atsirasti perviršiniam biudžeto deficitui ir labiau suvienodinti valstybių narių ekonomines ir pinigų politikas (kainų stabilumui ir patikimiems valstybės finansams užtikrinti). Trečiasis etapas (nuo 1999 m. sausio 1 d.) prasidėjo neatšaukiamai nustačius valiutų kursus, perdavus pinigų politikos įgyvendinimą ECB ir įvedus eurą kaip bendrą valiutą.

ES Taryba (Ministrų Taryba) (EU Council (Council of Ministers)): Europos Bendrijos institucija, sudaryta iš valstybių narių vyriausybių atstovų, paprastai iš ministrų, atsakingų už svarstomus klausimus, (todėl ji dažnai vadinama Ministrų Taryba). ES Tarybos susitikimas, kuriame dalyvauja ekonomikos ir finansų ministrai, dažnai vadinamas Ecofin taryba. Be to, priimant ypatingos svarbos sprendimus, šaukiama valstybių ar vyriausybių vadovų sudėties Taryba. Šios institucijos nederėtų painioti su Europos Vadovų Taryba, kurią taip pat sudaro valstybių ar vyriausybių vadovai. Pastaroji reikiamai skatina Sąjungos plėtrą ir nustato jos bendras politines gaires.

Eurogrupė (Eurogroup): neoficialus euro zonai priklausančių šalių ekonomikos ir finansų ministrų susirinkimas. Ministrai aptaria jų bendrai atsakomybei priklausančius klausimus dėl bendros valiutos. Europos Komisija ir ECB kviečiami dalyvauti šiuose susirinkimuose. Paprastai Eurogrupė renkasi prieš pat Ecofin tarybos susitikimą.

Europos anglių ir plieno bendrija (EAPB) (European Coal and Steel Community (ECSC)): EAPB – viena iš Europos Bendrijų – buvo įkurta 1951 m. Paryžiuje. Šešios valstybės narės (Belgija, Prancūzija, Vokietija, Italija, Liuksemburgas ir Nyderlandai) sukūrė bendrą anglių ir plieno rinką.

Europos Bendrijų Teisingumo Teismas (EBTT) (Court of Justice of the European Communities (CJEC)): ši institucija užtikrina, kad aiškinant ir taikant Europos Bendrijų steigimo sutartis ir kitų Europos institucijų teisės aktus būtų laikomasi teisės normų.

Europos centrinis bankas (ECB) (European Central Bank (ECB)): įkurtas 1998 m. birželio 1 d., buveinė – Frankfurte prie Maino. ECB kartu su euro zonos nacionaliniais centriniais bankais nustato ir įgyvendina euro zonai priklausančių šalių pinigų politiką.

Europos centrinių bankų sistema (ECBS) (European System of Central Banks (ESCB)): ją sudaro Europos centrinis bankas ir visų ES valstybių narių nacionaliniai centriniai bankai.

Europos ekonominė bendrija (EEB) (European Economic Community (EEC)): įkurta 1957 m. Romos sutartimi. EEB buvo žingsnis į ekonominę integraciją, t.y. į laisvą asmenų, prekių ir paslaugų judėjimą ES valstybėse narėse.

Europos Komisija (European Commission): viena iš penkių Europos Sąjungos institucijų. Europos Komisija buvo įkurta 1967 m. vietoje trijų Europos Bendrijų. Ji rengia Europos teisės aktų projektus, kuriuos teikia Europos Parlamentui ir Tarybai. Komisija užtikrina, kad ES sprendimai būtų tinkamai įgyvendinami, ir prižiūri, kaip leidžiamos ES lėšos. Ji taip pat stebi, ar laikomasi Europos sutarčių ir Bendrijos teisės nuostatų. Kaip sutarčių vykdymo sergėtoja, kartu su Europos Bendrijų Teisingumo Teismu ji užtikrina, kad visoms ES valstybėms narėms taikomi teisės aktai būtų tinkamai įgyvendinami. Dabar Komisiją sudaro pirmininkas ir 26 Komisijos nariai. Komisijoje yra 25 skyriai, vadinami generaliniais direktoratais, kurie atsako už bendrosios politikos įgyvendinimą ir administravimą konkrečioje srityje. Ji atstovauja bendriems ES interesams, todėl yra nepriklausoma nuo valstybių narių. Komisija skiriama penkeriems metams, bet Parlamentas gali ją paleisti.

Europos Parlamentas (European Parliament): šioje Europos institucijoje 785 tiesiogiai išrinkti deputatai atstovauja ES valstybių narių piliečiams. Nors jo įgaliojimai daugiausia yra konsultacinio pobūdžio, Europos Parlamentas dalyvauja tvirtinant metinį biudžetą, dalindamasis šia funkcija su ES Taryba. Kartu su ES Taryba jis dalyvauja ir Europos teisės aktų leidimo procese, o taip pat kontroliuoja Europos Komisiją.

Europos pinigų institutas (EPI) (European Monetary Institute (EMI)): Europos institucija, atsakinga už pasirengimą paskutiniajam ekonominės ir pinigų sąjungos etapui. Jis įkurtas 1994 m. sausio 1 d., o 1998 m. birželio 1 d. jį pakeitė ECB.

Europos pinigų sistema (EPS) (European Monetary System (EMS)): prieš įvedant eurą, kai kurių ES valstybių narių valiutos buvo susietos Europos pinigų sistemoje, egzistavusioje nuo 1979 m. iki 1999 m. Ją sudarė trys pagrindinės dalys: ekiu – valstybių narių valiutų krepšelis; valiutų keitimo ir intervencinis mechanizmas, kuris kiekvienai valiutai nustatė pagrindinį kursą ekiu atžvilgiu (dvišalį keitimo kursą); kredito mechanizmai, kurie leido centriniams bankams įsikišti, jei dvišalis keitimo kursas viršijo nustatytą ribą. 1999 m. sausio 1 d. EPS pakeitė valiutų kurso mechanizmas II.

Europos Sąjungos sutartis (Treaty on European Union) (dažnai vadinama Mastrichto sutartimi) buvo pasirašyta 1992 m. vasario 7 d. ir įsigaliojo 1993 m. lapkričio 1 d. Ji iš dalies pakeitė Europos Bendrijos steigimo sutartį ir įkūrė Europos Sąjungą.

Europos Vadovų Taryba (European Council): Europos Vadovų Taryba deramai skatina Sąjungos plėtrą ir nustato jos bendras politines gaires. Europos Vadovų Tarybą sudaro valstybių narių valstybių arba vyriausybių vadovai ir Europos Komisijos pirmininkas (taip pat žr. ES Taryba).

Eurosistema (Eurosystem): ją sudaro Europos centrinis bankas ir euro zonai priklausančių šalių nacionaliniai centriniai bankai. Ji nustato ir įgyvendina euro zonos pinigų politiką.

Indėlių galimybė (Deposit facility): viena iš Eurosistemos nuolatinių galimybių, kuria sandorio šalys gali pasinaudoti padėdamos vienos nakties indėlius į nacionalinius centrinius bankus.

Infliacija (Inflation): nuolatinis kainų lygio didėjimas, dėl kurio nuolatos mažėja pinigų perkamoji galia. Paprastai ji išreiškiama metiniu procentiniu vartotojų kainų indekso, tokio kaip SVKI, pokyčiu.

Kainų stabilumas (Price stability): pagrindinis Eurosistemos tikslas. Valdančioji taryba kainų stabilumą apibrėžia kaip euro zonos vartotojų kainų (vertinant pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI)) vidutinį metinį didėjimą ne daugiau kaip 2 proc. Siekdama kainų stabilumo Valdančioji taryba siekia palaikyti mažesnę, bet artimą 2 proc. infliaciją vidutinės trukmės laikotarpiu.

Konvergencijos kriterijai (Convergence criteria): kad galėtų įsivesti eurą, kiekviena ES valstybė narė turi atitikti 4 kriterijus: stabilios kainos, patikimi valstybės finansai (ribotas deficitas, kaip BVP dalis, ir ribotas skolos, kaip BVP dalies, lygis), stabilus valiutos kursas ir mažos bei stabilios ilgalaikių palūkanų normos.

Kopenhagos kriterijai (stojimo kriterijai) (Copenhagen criteria (accession criteria)): šalys, norinčios įstoti į ES, turi atitikti šiuos kriterijus: politinius kriterijus (stabilios institucijos, galinčios užtikrinti demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises ir pagarbą mažumoms), ekonominius kriterijus (veikianti rinkos ekonomika) ir į savo įstatyminę bazę įtraukti *acquis communautaire* (ES teisės normų rinkinys). Juos 1993 m. birželio mėn. nustatė Europos Vadovų Taryba Kopenhagoje, o 1995 m. gruodžio mėn. patvirtino Europos Vadovų Taryba Madride.

Kredito įstaiga (Credit institution): bankai ir taupomieji bankai yra įprasčiausi kredito įstaigų tipai. Pagal Direktyvos 2000/12/EB 1 straipsnio 1 dalį, kredito įstaiga yra: a) subjektas, kuris verčiasi indėlių ir kitų grąžintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita; arba b) subjektas ar bet kuris kitas juridinis asmuo, išskyrus nurodytuosius a) punkte, kuris mokėjimus atlieka elektroniniais pinigais. „Elektroniniai pinigai" – piniginė vertė, kurią atitinka pareikalavimas emitentui; jie: a) saugomi elektroniniame įtaise, b) išduodami gavus lėšas, kurių vertės dydis ne mažesnis kaip išduota piniginė vertė, c) priimami kaip mokėjimo būdas iš subjektų, kurie nėra emitentas.

Lisabonos sutartis (Treaty of Lisbon) buvo pasirašyta 2007 m. gruodžio 13 d., tačiau įsigalios tik tuomet, kai ją ratifikuos visos valstybės narės. Ji iš dalies pakeičia Europos Bendrijos steigimo sutartį ir Europos Sąjungos sutartį, kurios ir toliau bus ES veikimo pagrindas. Lisabonos sutartimi supaprastinama ES struktūra, kurią šiuo metu sudaro trys „ramsčiai": Bendrija, bendra užsienio ir saugumo politika, teisingumas ir vidaus reikalai. Naujojoje sutartyje nebėra ramsčių, o Bendriją pakeitė Sąjunga, kuri yra juridinis asmuo. Pavadinimas „Europos Bendrijos steigimo sutartis" pakeistas į „Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo".

Minimali siūloma palūkanų norma (Minimum bid rate): minimali siūloma pagrindinių refinansavimo operacijų norma. Paprastai ją nustato Valdančioji taryba kiekvieno mėnesio pirmajame posėdyje.

Minimalių privalomųjų atsargų reikalavimas (Minimum reserve requirement): kredito įstaigų įsipareigojimas turėti indėlį centriniame banke. Kiekvienos įstaigos minimalių privalomųjų atsargų reikalavimas apskaičiuojamas kaip tos įstaigos klientų (ne bankų) piniginių indėlių procentinė dalis.

Nukrypti leidžianti nuostata (Derogation): pagal EB sutarties 122 straipsnį, valstybės narės, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata, yra tos valstybės, kurios rengiasi įsivesti eurą, bet dar to nepadarė. Šis statusas taikomas 9 valstybėms narėms (Švedijai ir aštuonioms iš naujųjų valstybių narių): su euro, kaip bendros valiutos, įvedimu susiję teisės ir įsipareigojimai joms netaikomi. Danijos ir Jungtinės Karalystės atvejis kitoks: joms taikoma išimtis dėl dalyvavimo ekonominės ir pinigų sąjungos trečiajame etape.

Nuolatinė galimybė (Standing facility): centrinio banko galimybė, kuria kredito įstaigos gali pasinaudoti savo iniciatyva. Eurosistema turi dvi tokias galimybes: ribinio skolinimo galimybę ir indėlių galimybę.

Obligacijų rinka (Bond market): įmonės ir vyriausybės leidžia obligacijas, kad pritrauktų kapitalo investicijoms. Obligacijos – tai vertybiniai popieriai, už kuriuos mokamos palūkanos (fiksuotos arba kintamos) ir kurių terminas yra ne trumpesnis negu 1 metai (nuo išleidimo dienos). Didžiąją obligacijų rinkos dalį sudaro fiksuotų palūkanų obligacijos.

Pagrindinės refinansavimo operacijos (Main refinancing operations): reguliarios atvirosios rinkos operacijos, kurias Eurosistema atlieka, kad aprūpintų bankų sistemą likvidumu. Jos vykdomos kiekvieną savaitę aukcionų, kuriuose bankai gali teikti paraiškas dėl likvidumo, forma.

Perdavimo mechanizmas (Transmission mechanism): procesas, kurio metu palūkanų normos pokyčiai įvairiais kanalais daro įtaką ūkio subjektų elgsenai, ekonominei veiklai ir, galiausiai, bendram kainų lygiui.

Perkamosios galios paritetai (PGP) (Purchasing power parities (PPPs)): Perkamosios galios paritetai (PGP) yra valiutų perskaičiavimo kursai, kurie prilygsta skirtingų valiutų perkamajai galiai, pašalinant kainų lygių skirtumus tarp šalių. Paprasčiausi PPS rodo tų pačių prekių ar paslaugų skirtingose šalyse kainų nacionaline valiuta santykį.

Pinigų bazė (Base money): kartais dar vadinama centrinio banko pinigai. Ją sudaro banknotai ir monetos, nelaikomi centrinio banko saugyklose, ir kredito įstaigų indėliai centrinių bankų sistemoje.

Reikalavimai su palūkanomis (Interest-bearing claim): finansinis turtas, kuris suteikia jo savininkui teisę gauti palūkanas iš skolininko, išdavusio reikalavimą.

Ribinio skolinimosi galimybė (Marginal lending facility): Eurosistemos ribinio skolinimo palūkanų norma, kurią bankai gali naudoti vienos nakties paskolai gauti iš nacionalinio centrinio banko Eurosistemoje įkeitę tinkamą turtą.

SEPA (Single Euro Payments Area): bendra mokėjimų eurais erdvė – tai erdvė Europoje, kurioje asmenys, įmonės ir kitos organizacijos nepriklausomai nuo jų buvimo vietos gali atlikti ir gauti nacionalinius ir tarptautinius mokėjimus negrynaisiais eurais, jiems taikant vienodas pagrindines sąlygas, teises ir įsipareigojimus. SEPA veikia kaip viena bendra vidaus mokėjimų rinka, dėl to klientai gali atlikti visus mokėjimus taip pat lengvai ir nebrangiai, kaip mokėjimus savo mieste. SEPA projektui vadovauja 2002 m. įkurta Europos mokėjimų taryba, mokėjimų srityje koordinuojanti Europos bankų sektoriaus darbą ir priimanti sprendimus.

Suderintas vartotojų kainų indeksas (SVKI) (Harmonised Index of Consumer Prices (HICP)): Valdančiosios tarybos naudojamas kainų matas kainų stabilumui euro zonoje įvertinti. Jį apskaičiuoja ir skelbia Eurostatas – Europos Bendrijų statistikos tarnyba.

Sutartis (Treaty): Europos Bendrijos steigimo sutartis. Pirminė sutartis buvo pasirašyta Romoje 1957 m. kovo 25 d., kuri įsigaliojo 1958 m. sausio 1 d. Ja buvo įsteigta Europos ekonominė bendrija (EEB), kuri dabar yra Europos Bendrija (EB). Ši sutartis dažnai vadinama Romos sutartimi.

ŽODYNĖLIS

TARGET2 (TARGET2) (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer system)): transeuropinė automatizuota realaus laiko atskirųjų atsiskaitymų skubių pervedimų sistema atsiskaitymams eurais, naudojama atliekant atsiskaitymus už centrinių bankų operacijas, didelės vertės tarpbankinius pervedimus eurais ir kitus mokėjimus eurais. Sistema TARGET2 užtikrina atsiskaitymą centrinio banko pinigais ir neatidėliojamą baigtinumą. Ją galima naudoti visiems sandoriams eurais tarp euro zonos šalių ir pačiose šalyse bei keliose kitose ES valstybėse narėse. Sistema TARGET2 pakeitė pirmosios kartos sistemą TARGET, veikusią nuo euro įvedimo 1999 m. sausio mėn.

Tarpbankinė pinigų rinka (Interbank money market): trumpalaikių paskolų rinka tarp bankų. Paprastai šiuo terminu apibūdinama prekyba lėšomis, kurių išpirkimo terminas – nuo vienos dienos (vienos nakties) ar net mažiau negu vienos dienos iki vienerių metų.

Užsienio valiutos operacijos (Foreign exchange operations): užsienio valiutos pirkimas ar pardavimas. Eurosistemos kontekste tai reiškia kitų valiutų pirkimą ar pardavimą euro atžvilgiu.

Valdančioji taryba (Governing Council): aukščiausias ECB sprendimus priimantis organas. Ją sudaro visi vykdomosios valdybos nariai ir ES valstybių narių, įsivedusių eurą, nacionalinių centrinių bankų valdytojai.

Valiutų kurso mechanizmas II (VKM II) (Exchange Rate Mechanism II (ERM II)): bendradarbiavimo valiutų kurso politikos srityje tarp euro zonos šalių ir šalių, neįeinančių į euro zoną, sistema. Dalyvavimas mechanizme yra savanoriškas. Vis dėlto tikimasi, kad valstybės narės, kurioms taikoma nukrypti leidžianti nuostata, prisijungs prie mechanizmo, ir bus nustatytas šių valiutų centrinis paritetas euro atžvilgiu ir kurso svyravimo ribos. Standartinės svyravimo ribos yra ±15%. Tuo atveju, jei šalys yra pasiekę aukštą konvergencijos su euro zona lygį, euro zonai nepriklausančios valstybės narės prašymu gali būti susitarta dėl mažesnių svyravimo ribų.

Vykdomoji valdyba (Executive Board): vienas iš ECB sprendimus priimančių organų. Ją sudaro ECB pirmininkas ir pirmininko pavaduotojas bei keturi nariai, kuriuos bendru susitarimu skiria eurą įsivedusių šalių valstybių arba vyriausybių vadovai.

VKM II (ERM II): žr. Valiutų kurso mechanizmas II.

© Europos centrinis bankas, 2009 m.

ADRESAS
Kaiserstrasse 29
60311 Frankfurtas prie Maino, Vokietija

PAŠTO ADRESAS
Postfach 16 03 19
60066 Frankfurtas prie Maino, Vokietija

TELEFONAS
+49 69 1344 0

INTERNETAS
http://www.ecb.europa.eu

FAKSAS
+49 69 1344 6000

SUMANYMAS IR DIZAINAS
Konzept Verlagsgesellschaft, Frankfurtas prie Maino, Vokietija

NUOTRAUKOS
Claudio Hils
Martin Joppen
Martin Starl
Andreas Varnhorn
Walter Vorjohann
Europos Bendrija

SPAUSDINO
Imprimerie Centrale s.a., Liuksemburgas

ISBN 978-92-899-0396-7 (internete)

LT